

jonov kokošij se jih vsako leto blizo 8 milijonov zakolje in posne, ki so 20 milijonov vredne. Vrh tega se zakolje okoli 5 milijonov petelinov, 12 $\frac{1}{2}$ milijonov vrednih. Onih 40 milijonov kokošij izvali leto na leto okoli 100 milijonov pišet, od katerih jih mora okoli 20 milijonov zopet vsako leto tiste nadomestiti, ki so bile zaklane, in ki so ali vsled bolezni ali vsled drugih nezgod konec vzele. Ostane jih še 80 milijonov, in te se po srednji ceni jedno za 1 $\frac{1}{2}$ franka vsega skup 120 milijonov spečajo. Višja cena kopunov in kokošij kopljenk iznaša poprek leto na leto 6 milijonov frankov. S kratka: vsako leto se kokošjega mesa poprek povžije za 158 $\frac{1}{2}$ milijonov frankov. Vsaka kokoš iznese vsako leto poprek nektera več, nektera manj 100 jaje, toda na leto za Francosko 4000 milijonov, jajce po 6 centimov po našem 4 krajearje, (ker so jajca tam dosti dražša, ko pri nas), ki 240 milijonov frankov vržejo. Ako se še zaslužek barantačev in mešetarjev v poštev jemlje, se sme brez prenapetosti kupčijski promet na Francoskem vsako leto na 550 milijonov frankov postaviti. S tem res ogromnim pridelkom dan današnji Italijani tek-majo, tako, da na Londonskih sejnih po laških jajcih bolj poprašujejo nego po francoskih in da ta v ceni padajo.

Sejmovi na Koroškem. 10. avgusta Strassburg, sv. Lenart 16. avg. Beljak, 21. avg. Bleiberg nemški, 24. avg. Freže, Kotiče, Labod, 28. avg. sv. Andrej, 30. avg. Črna.

Dopisi.

Iz Maribora. (Gimnazij — nesreča — dva ptiča). Naš gimnazij štel je pretečeno šolsko leto 307 dijakov. Med temi je 159 Slovencev, 145 Nemcev, 1 Srb, 1 Čeb in 1 Poljak. Najmlajši je 10 let, najstarejši 26 let star. Katoličanov je 304, dalje pa 1 pravoslaven, 1 luteran, in 1 kalvinec. Izmed stalno nastavljenih 13 profesorjev ne zna 9 čisto nič slovenski. Želimo jim torej srečen pot tje, kder bodo imeli samo nemških dijakov. V nemških nalogah višje gimnazije nahajamo preveč ozirov na Bismarkovo sveto deželo, a premalo na naše avstrijsko cesarstvo. Le g. Horak je v 6. razredu v tej reči avstrijskemu domoljubju pravičen. K sv. spovedi in obhajilu bili so dijaki peljani 3krat, kar gotovo ni preveč. Zastran uspehov v poduku in izgoji na tem učilišči so zlasti v Mariboru različnega mnenja. Nekateri močno godrnjajo. Prvi red z odliko prejelo je 41 dijakov, prvi red 172, drugi red 69 in 22 tretji red; 39 dijakom je dovoljeno slabi red v poskušnji popravljati. Za izpit zrelosti ali za maturko zglasilo je se 18 osmošolcev. Toda slovenskega siromaka Šimoniča niso pripustili, ker ni mogel šolnine plačati. Skušnjo napravilo je 12, med temi 3 z odliko. Dne 3. julija 1880 bila je skušnja iz štajerske zgodovine. Oglasilo se je 5 dijakov iz 4. šole. Svetinjo dobil je J. Atteneder in F. Saju-

kovič. Mnogoletni gimnazijski sluga F. Dreksler je dobil 20. maja t. l. srebrni križec za zasluge pa se te odlike ni dolgo veselil. Dne 26. jul. je naglo umrl. — V nedeljo 1. avg. t. l. je trčil poštni vlak, ki se je peljal proti Koroškemu, na drug vlak, katerega so na koroškem kolodvoru prerivali. Ker sta vlaka bila na enem tiru, tresnola sta skupaj, da je 12 oseb bilo ranjenih, med njimi vlakov vodja Kassner in vinski trgovec Kos iz Maribora prav hudo. Nesrečo zakrivila je ne-
previdnost nekega služabnika železniškega. — Dva ptiča, on in ona, po imenu Karol in Marijana Toischl, sta v Trstu ukradla 2000 fl. ter z njimi izletela po širokem svetu. Odpeljala sta se po železnici. Toda telegraf je brzeji od železnice. V mariborskem kolodvoru so policaji ptiča prejeli in poslali v Trst nazaj. Tat nima vselej sreče!

Iz Dobrne. (Nekteri pravijo, da ne razumejo „nove“ slovenščine.) K tem spadajo navadno tisti domovinci, ki so se nemščini privadili, kakor se n. pr. vjeta ptica navadi zvižgati to, kar jo gospod nauči. Ne manjka ljudij, ki mislijo, da znajo nemški ter vsled tega postanejo celo nasprotniki svojemu materinskemu jeziku, sovražniki lastnej materi. Pravimo jim nemčurji ali nemškutarji; oni so Slovenci po rodu, a po sili hočejo biti Nemci. Take baže človek razodeva pač svojo nevednost. Kdor vsaj nekoliko pozna svet in razne narode, ne bode mu neznan, da mora vsakdo, če hoče zapopasti svojo govorico, vaditi se po knjigah. Mar bode Lah, ki se v šoli ni naučil pravilno govoriti, razumel laščino, kakor se piše? Bode li Magyar, ki ni obiskoval šole, na tenko razumel svoj pismeni jezik? O tem so dobro prepričani vsi oni, ki jih nemila osoda v različne kraje med tuje ljudi žene s trebuchom za kruhom. Kako neki bode nemškutar vedel čisto slovenščino, ako se jej ni privadil v šoli, ali pa je to, kar je znal, pozabil, ker se v poznejših letih z materinščino ni pečal in če, kakor le z zabavljanjem zoper Slovence in njihove opravičene terjatve. Otrok, ki mu se ponuja priložnost hoditi v šolo, če se uči z veseljem, zapomnil si bode marsiktero besedo, kakoršne v ozkem krogu domače družbe ne čuje nikdar; s pridnim branjem v poznejšem življenju se brez posebne težave privadi jeziku književnemu, ki je jednak povsodi, kjer se razlegajo slovenski glasovi, kjerkoli se govori naški. Je li mar v kterej fari povsod isto narečje? To ni samo med nami; tako je pri vseh narodih. Za vsako ves posebič se ne morejo tiskati knjige ali izdajati časopisi. Da ljudje ne bi bili med seboj zvezani z vzajemnim jezikom književnim, kako bi svet ovači zamogel napredovati! Morda pa Nemeč zastopi Nemca? Kdor bi hotel temu pritrčiti, naj n. pr. prebere ter zapomni nemški napis, ki se v mestu Limmer na Nemškem nahaja nad vhodom do grobišča. Tam bereš: „Hier ligget use leiven olen; Herr, lat-se dek syu wol befohlen! Denn, wenn se sollen weder upstaan, sau müsten wy alle von huus un hof gaan“. Nemeem,

ki doma govorijo tako, je njihov pismeni jezik tudi „nova“ nemščina; če se hočejo z njo seznaniti, spoprijazniti in jo z uspehom brati, morajo se je prvlje učiti. Za voljo tega pa še se menda ni-jeden trezen Nемеc ni skregal sè svojo pametjo, da bi začel zaničevati svoj govor ali golé in bi se pridružil, ka-li, v vrsto nemških sovražnikov ali grdih izdajalcev mile domovine. Ako bi branje omenjenega nemškega stavka delalo nekoliko težave, to naj pomaga prestava, ki bi glasila blizo tako-le: „Tukaj spijo naši ljubi stari; v miru blagem jih, Gospod, obvari! Sicer, če bi oni zopet vstali, iz hiše in dvora bi še nas pregnali“.

Iz Celja. (Sklep mestnih in okoličanskih šol. — Skušnja v dekliški šoli šolskih sester.) Vse šole za naše mesto in okolico so se končale, da se preko 6 tednov mladini zopet odprejo. Morda bo temu ali onemu bralcu ljubo, če podamo „Slov. Gospodarja“ kratek statističen pregled vseh naših šol. Gimnazijo je obiskovalo koncem leta 236 dijakov, mestjansko šolo 145, mestno fantovsko šolo 262 otrok, dekliško 230, okoličansko fantovsko 153, dekliško (učiteljice šolske sestre) 182, nedeljsko šolo 70 otrok. Vse učeče se mladine je bilo toraj 1278 glav. Vsaka šola se je sklenila sè sv. mešo z raznimi nagovori učiteljev in otrok pa s petjem. Le v dekliški šoli pri šolskih sestrah bila je javna skušnja, ktere se je mnogobrojnega občinstva iz mesta in okolice ter obilo odličnih p. n. gostov vdeležili. Bili so navzoči premil. knezoškof, preč. gosp. kanonik Kosar, nadžupnik Žuža, konzistorj. svetovalec g. Ogradi, vse mestne učiteljice, baronesa de Treaux itd. Vsa skušnja po vseh 3 razredih se je vršila edino le v slovenskem jeziku ter se je vnovič pokazalo, kako zelo je bilo sestram ležeče na tem, da se dekleta izobražijo na podlagi svojega maternega jezika. So pa tudi učenke kaj lepo in razločno odgovarjale, da je bilo veselje njih poslušati. Škoda le, da nij bilo zastran tesnobe mogoče mnogoterim pri skušnji pričujočim biti, ki bi se nje bili še radi vdeleževali. Mikale so nas tudi raznovrstne pesmi, ki so se popevale, med drugimi cesarska himna, hej Slovenci itd. in razni nagovori učenk, s kterimi so razodevale deklice svojo hvaležnost do premil. knezoškofa in do drugih svojih dobrotnikov; kaj prijetno je bilo slišati tudi druga razna prednášanja v vezani in nevezani besedi. V bližnji sobani bila so pa na ogled razpostavljena razna priročna dela, ktera so vzbudila obéno pohvalo vseh ogledovalcev. K sklepu so prečastiti gospod kanonik Kosar učenkam v slovo priporočali, naj vedno ohranijo: ljubezen do Boga, do cesarja in do svoje slovenske domovine ter nje svarili, naj ne delajo tako, kakor mnogi mladené in dekleta, kterim dopadajo le tuje šege, tuja gosposka obleka, in tuj jezik. Genljivi govor je segel odrašenim kakor mladini globoko v srce. Vsem blagim prijateljem našega „katoliškega podpornega društva“, ktero

je prevzelo silno težavno nalogo, da to dekliško šolo vzdrži, izrekamo za njihovo blago podporo najprisrčnejšo zahvalo ter nje ponižno prosimo, naj nas ne zapustijo tudi v prihodnjem.

Iz južnega Pohorja. (Uzrok pogostim nevihtam). Svoje dni ni bila taka, pričajo najstariši ljudje, da bi neprenehoma lilo, drlo, treskalo in toča pobijala. Pa se temu tudi čudil ne boš, ako stopiš vrh „Velke kape“, ali „Roglja“ ali ktere vže planinske visočine ter gledaš na dolge, obširne gole planje. Svoje dni vse gosta gošad orjaškega drevja, zdaj vse obrito. Hoste, ki so v tuje dežele poromale, seveda ne morejo po košatih planinskih vrbeh náse vleči neviht, ondi zadrževati jih in zamotiti, zato se pa tako pogubno po vseh straneh vsipavajo in razsajajo tje doli po rodovitnih gričih v rajske doline, da ubogi narod noč in dan pred nebeskimi močmi trepeče in koprni. Mi tu gori bivamo kar sred ognjene električne kovačnice. Kar okolo glav nam šviga. Sredo večer vrezalo je v sosedni Koroški vesi v Kropcejev stan. Komaj je mati za pečjo speča dva deteta odnesla, bila je hiša s svinjakom vsa plamen. Le par sežnjev vstric je velik „marof“, sena ravnokar natlačen. Kako pomagati! Le en studenček kraj vesi, ne trohice družega pomočka za tako silo. Možki so z rajami urno na strehe poskakali, ženske pridno od kodi le kos vlovljene kapljice donašale v vedricah in loncih, pod gričem v dragi vodo lovile, ter jo, vedno isto, v gasilo obračale. Vže skoro žareče lesene svigli in stene smo debelo z blatom ometali, možki na strehi so veje in gošo na raje vezali, ter otepali slamnati krov, kder se je vže vnmal. In tako se je rešil „marof“ in Bog vé, če ne vsa ves! Poleg družih je sosed Kobale posebno pridno na strehi pomagal, č. g. fajmošter pa so „komandirali“ od kraja do konca.

Na drugej strani vrezalo je v Javornikov „marof“ v Resniku — dragi Vinko, jeli to je visoko in na samem. — Stara mati so v nedeljo djali, da so videli plamena na strehi vže za en dober koš, pa se je domačim posrečilo, urno strelji žrelo zaliti najprej s kozjim mlekom, pa še z vodó, in tako rešiti vse. Pa 4 praščekov je obležalo. — Hvala Bogu, letos toče še po našej pohorski strani nismo imeli. Tako lepih in plenjavih pridelkov ne pomnimo, kakor se delajo. Bog nas varji s svojo milo roko. Saj pa je lanske trikratne grozne toče, in njej sledeče prej nepoznane sile najmanj za tri rodove dovolj žalostnega spomina in nauka! Kmetje, kako dolgo pa vas še bo treba učiti in opominjati, da se zavarjete proti nesreči ognja? Če ne na visoko pa vsaj ceneje na toliko, da je v nesreči za prvo silo velika pomoč.

T.

Iz Savinjske doline. No, kaj še pa čakate preljudi župani slovenskih občin, da ne začnete takoj uradovati slovenski! Mislite li, da naš mili narodni jezik še nima veljave v javnih uradih, ali hočete le čakati, da vam bode slovensko uradovanje siloma po višjih oblastih zaukazano? To pa

ne utegne še kmalu biti, dakle pa tudi ne čakajmo, temveč ganimo se sami, vsaj vemo, da nam slovenskega uradovanja nihče ne brani in braniti ne more, samo če se tu pa tam kak uradnik nemeč po robu stavi ne znajoč slovenščine. A takih še ne ustrašimo! Oni naj se naučijo do dobrega slovenski, ali pa naj gredo tje, kder Slovencev ni. Mi se pa resno postavimo na narodno stališče, gledé našega domačega jezika v uradih! Uradujmo izključljivo slovenski, zahtevajmo to tudi od drugih oblastnij, s katerimi obćujemo, n. pr. od okrajnih sodiščev! Slovenščina med nami Slovenci pa ni le v narodnem obziru opravičena, temveč je v uradnem službovanju na korist in v prospeh, kajti vsakdo bode pritrdil, da je napačno v nemškem jeziku zabeleževati to, kar se slovenski misli in govori. Takšni spisi nimajo nikdar tistega pravega pomena, kateri je pravičen prvotnej misli. A ni treba dokazovati koristi slovenskega uradovanja. Bolj treba je zdramiti tiste patrijote, ki se narodnjaki imenujejo, a nič za narodno stvar ne storé. Vzlasti naj bi se vendar naši narodni odvetniki in belezniki postavili na čelo slovenskega uradovanja, ker njim ne manjka ne jezиковega znanstva, ne prilik, le več volje je treba. Ako se naši odličnjaki, duševno dovolj zmožni, ne ganejo, kako si hoče potem ubogi kmetič pomagati, ki ima sicer narodni čut v sebi, a ne tistih duševnih močij, ki zamorejo prodirati do našega narodnega cilja. Začnimo tedaj Slovenci vseobče uradovati v narodnem jeziku!

Iz Solčave. (Toča). Dragi nam „Slov. Gospodar“ dovoli mi majhen prostorček omeniti o naši letini. Preteklega julija bilo je prav prijetno in toplo; žita so prav lepo kazala, posebno oves in rž, sena smo po navadi dobili in prav lahko posušili, ker smo ravno do zdaj po večjem pokosili in tudi žita so prav lepo cvetela. Dne 21. popoldne ob 5^{1/2} uri pa prihruje huda ura iz Koroškega črez naše visoke planine. Vsuje se nemila toča in poklesti po večjem celo faro in tudi sosedne nekoliko. Sla je debela kot kurja jajca in, ker pri nas v goratem kraju samo en pridelek dozori, ga je zdaj toča po večjem uničila. Zatoraj prosimo ljubega Boga, da nam blagoslovi menjšje pridelke letošnjega leta. K. U.

Politični ogled.

Avstrijske dežele. Velevažno utegne biti bivanje svitlega cesarja in cesarice v kopališči Ischl v gornji Avstriji; kajti tje pridejo te dni srbski knez Milan, rumunski knez Karol pa še nemški cesar Viljelm. — Kolika je predrznost judovsko-liberalnih listov, razvidno je iz tega, da je dunajska turkinja „Neue freie Presse“ grajala Dunajčane, ki hočejo 50. rojstni den cesarjev svečano obhajati. — Liberalci piskajo na prav oglušene žvegle: večno upijajo: „nemštvo je v nevarnosti, snujmo nemške šole, terjajmo, da bo

nemščina državni jezik itd.“ Prazne besede bi naj ljudi plašile in motile, da ne bi pogledali na vseobčno ubožanje, na materijalni in duševni propad, katerega so ti politični šušmarji pičlemu številu judovskih in liberalnih žepov na korist pouzročili. Upamo, da napovedani „parteitagi“ ne bodo preveč razburili nemških možganov. Saj so tudi Nemci uže siti liberalnih in judovskih otrobov. — Tržaški c. k. namestnik baron Pretis, bivši finančni minister in liberalni tolažnik „es wird schon besser werden“ (bo uže boljše), je potoval po Istriji, kder stanuje na tisoče Hrvatov. Županu govorečemu hrvatski je djal: non capisco questa lingua (ne razumim tega jezika). No, svitli cesar mu dajejo drug zgled. Potujočega cesarja po Istriji nagovoril je hrvatski župan v italijanščini rekoč: „sacra majestà“. Cesar prekrhnejo besedo in rečejo: „po svoje, po svoje govori te!“ Živili svitli cesar! — V Ljubljani je slovenski poslanec g. vitez plem. Schneid zbral volilce in poročal o svojem delovanju v državnem zboru. Radostni priznamo, da je govoril kot izredno spreten politikar rekoč: „polagoma moramo zmagati, ker v nasprotju z liberalci mi zastopamo pomirenje narodov in mogočnost Avstrije“. Dobro, slava! — Strah pred sodnijo in upniki je Slovincem iz Ljubljane v Bukurešt na Rumunskem izgnala najhujšega ščubarja nemca in mazača Kraus-a, urednika blatnega „Tagblatt“. — V mestni skupini Maribor-Ptuj-Ormož itd. glasijo se zaporedom kandidati za volitev v državni zbor. Dunajska „Deutsche-Zeitung“ črbnila je o baronu Konradu, naučenem ministru; drugi mislijo na mahrenberskega Schmida, mariborskega Wiesthalerja itd. Kaj pa Slovenci? — Na Ogerskem postaja razburjenost zoper jude oderuhe čedalje večja. Žugajo vse jude pobiti in jihove hiše požgati. —

Vnanje države. Angleži v Afganistanu bili so hudo tepeni. Iz Herata pridrl je Ejub-kan s 12000 vojakov in 20. kanoni, ter blizu Kandabarja pobil generala Burrowa, Angleži so zgubili 20 oficirjev, 1200 vojakov in 2 kanona; ves Afganistan je vsled tega vstal, Angleži so zaprti v Kandahar in Kabul. Minister Gladstone je da si bolan hipoma ukazal 10.000 mož odposlati iz Evrope v Indijo in dalje v Afganistan. Turki so tega pobitja močno veselili, češ, da sedaj Gladstone ne utegne vtikati se v turške homatije. — Sultan je poslal Osman-pašo v Tesalijo in Hidajet-pašo v Epir in Derviš-pašo v Skadar zoper Črnogorce. Velevlade so sicer sultanu postavile obrok 3 tednov, da preda Črnogorcem obečani Dulcin, pa Turek se za papirnate evropske strele malo briga. Grki pripravljajo se na boj; tudi Srbi pozvali so nekaj vojske pod puško, Bolgari delajo šance okolo Plovdiva in v Macedoniji pripravljajo vstajo zoper Turka. — Čudno pa je, da vse večje vlade, zlasti Italija, Francija, Nemčija, Avstrija, Ruska, še celo Rumunska pripravljajo ravno sedaj velikanske vojaške vaje ali „manevre“. Bog nas varuj, če bi utegnulo kde priti do krvave resnice!